

Vitenskapsteori og lingvistik

11 vitenskapsteoretiske innlegg
til dr. art. -graden

Nils Gilje og
Oddvar Storebø
(red.)

Ariadne

«Anything Goes» i jakten på et paradigme i andrespråksforskningen?

Kari Tenfjord

Second Language Acquisition (SLA) er den internasjonale betegnelsen for en forskningsdisiplin som omfatter forskning knyttet til andrespråks-/fremmedspråkstilegnelse og -undervisning.

Ved noen av universitetene i Norge er *norsk som andrespråk* etablert som egen disiplin. Men det har ikke vært forskningsaktivitet innenfor etablerte vitenskapelige miljø som har lagt grunnen for norsk som andrespråk ved universitetene. Tvert i mot har det vært eksterne behov som har lagt grunnlag for en ny forskningsdisiplin og et nytt undervisningstilbud.

Bakgrunnen for oppretting av norsk som andrespråk som undervisningstilbud og forskningsdisiplin ved norske universitet, var uten tvil de behov lærerne i skolen hadde. Fra begynnelsen av 70-årene har det vært en stadig økning av innvandrere, flyktninger og asylsøkere til Norge. Dette har gitt skolen nye utfordringer, bl.a. å gi de nye landsmenn undervisning i norsk som andrespråk. I grunnskolens mønsterplan fra 1974 var norskundervisningen for fremmedspråklige elever omtalt, i mønsterplanen fra 1987 fikk norsk som andrespråk status som eget fag. Et nytt fag krever også utdanningsmuligheter for lærerne. Dette behovet var det universitetene i første rekke skulle imøtekomme. Det har da også blitt lagt stor vekt på at lærerne skulle få praktisk nytte av denne utdanningen.

Mitt forskningsprosjekt er finansiert av NAVFs program om kultur og tradisjonsformidling, KULT. Et slikt program kan betraktes som en styring av forskningsaktivitet. Grunnlaget for

styring kan være eksterne behov for forskningsresultat. Forskning knyttet til innvandrere- og flyktningsituasjonen er prioritert i programmet.

En situasjon der de eksterne behov styrer forskningen, kan gjerne ha praktiske resultat som mål, men det kan også føre til at forskning blir værende i en krisesituasjon, legitimert ved henvisning til de eksterne behov. Ett eksempel på dette er situasjonen ved Universitetet i Bergen. Det er opprettet *en* vitenskapelig stilling i norsk som andrespråk. Til tross for at det er gjort svært lite forskning innenfor norsk som andrespråk, er denne ene stillingen tillagt omtrent dobbelt så mye undervisning som andre tilsvarende vitenskapelige stillinger ved samme institutt. Dette legger ikke forholdene til rette for å drive forskningsbasert undervisning. Min antagelse er at det er behovene for utdanning av lærere i den norske skolen som har vært med på å forme denne ene vitenskapelige stillingen.

Mitt dr.art. prosjekt må plasseres innenfor SLA forskning. Foreløpig kaller jeg SLA *en* forskningsdisiplin, altså *en* vitenskapelig disiplin. Når jeg gjør denne presiseringen innledningsvis er det fordi dette er den tradisjonelle måten å betrakte disiplinen på, og jeg vil stille spørsmålsteget ved om dette er en fruktbar betraktningssmåte.

Jeg vil i dette innlegget benytte Kuhns vitenskapshistoriske teori om paradigmer og vitenskapelige revolusjoner for å belyse disiplinens utvikling og dens stilling i dag. Målsettingen med en slik tilnærming til disiplinen er å gi et bilde av dens vitenskapelige status.

Som grunnlag for en slik historisk belysning av disiplinen vil jeg konsentrere meg om hovedretninger i den internasjonale SLA-forskningen. Jeg vil også forsøke å kommentere enkelte sider ved disiplinens status i Norge i dag.

1. Kuhns teori

Thomas S. Kuhns *The Structure of Scientific Revolutions* ble første

gang utgitt i 1962. I 1970 kom boken ut for andre gang, da med et etterord som kommenterer noe av den kritikken som teorien hans ble utsatt for. Det er utgaven fra 1970 som er grunnlag for min bruk av Kuhns teori.

Kuhn skiller i første rekke mellom to former for vitenskapelig utvikling, *de vitenskapelige revolusjoner* og *den normalvitenskapelige forskningen*. (Kuhn,1970:208)

...the book portrays scientific development as a succession of tradition-bound periods punctuated by non-cumulative breaks..

Kuhn hevder at dette er et syn på utvikling som er lånt fra andre felt enn vitenskapshistorie, f.eks. er det et syn som blir brukt for å beskrive politisk utvikling. Det originale med Kuhns teori, i følge han selv, er at han bruker dette synet på utvikling av *vitenskap*.

De vitenskapelige revolusjonene er det Kuhn kaller «non-cumulative breaks». En vitenskapelig revolusjon resulterer i at et nytt paradigme erstatter et gammelt. Det nye paradigmet er ikke resultat av de fremskritt det gamle paradigmet har oppnådd. Snarere er det resultat av anomalier som oppstår innenfor det gamle paradigmet eller at man ikke kan kaste lys over nye fenomen innenfor det gamle paradigmet. Derfor gir det ingen mening, i følge Kuhn, å betrakte vitenskapelige revolusjoner som fremskritt. Det gamle og det nye paradigmet må betraktes som inkommensurable størrelser.

Det er *den normalvitenskapelige forskningen* som representerer fremskritt. Slik forskning skjer innenfor et bestemt paradigme. For Kuhn markerer overgangen fra kritikk til «tro» det punktet der normalvitenskapen begynner.

Kuhn snakker også om en tredje form for utvikling: den utviklingen som resulterer i den opprinnelige utformingen av en vitenskaps første paradigme. En vitenskaps første paradigme markerer avslutningen på *den pre-paradigmatiske situasjonen*. Det som kjennetegner den pre-paradigmatiske situasjonen er at det ikke er *ett* allment akseptert paradigme for forskning innenfor et

område, ikke *en* bestemt måte å oppfatte disiplinens emne på, ikke *ett* bestemt sett av normer og metoder, ikke *ett* allment anerkjent sett av forbilder og eksempler, men mange forskjellige (Kjørup, 1990).

Etter en vitenskapelig revolusjon som resulterer i etableringen av et nytt paradigme, starter den normalvitenskapelige aktiviteten. I normalvitenskapelig aktivitet kan det oppstå anomalier; hypoteser blir falsifisert og prediksjoner slår ikke til. Det kan føre til en krisesituasjon. Det er imidlertid forskersamfunnets adferd som definerer noe som en krisesituasjon. Dersom mengden av *ad hoc* hypoteser som må til for å forsvare paradigmet blir for stor, og man mister troen på paradigmet, oppstår det en krisesituasjon og disiplinen går inn i en ekstraordinær eller revolusjonær forskningssituasjon. Det er to mulige utganger på en slik revolusjonær situasjon, enten munner den ut i etablering av et nytt paradigme eller så går forskningsdisiplinen i oppløsning. Kuhn fastslår nemlig at å avvise et paradigme uten å erstatte det med et nytt, er å fornekte vitenskapen (altså en spesiell vitenskapelig disiplin) i seg selv.

Innenfor dette kuhnske rammeverket vil jeg forsøke å belyse disiplinen SLA.

2. SLA - historisk bakgrunn

2.1 KA-paradigmet

I min historiske belysning av SLA, avgrenser jeg meg i tid bakover til 1940-årene, fordi den kontrastive analysen (KA) hadde sitt gjennombrudd i Nord-Amerika i disse årene. Nettopp i KA ligger SLA-forskningens moderne røtter. For å unngå unødige misforståelser vil jeg gjøre det klart at KA her blir brukt som en teknisk term for en spesiell retning av kontrastiv analyse og som noe annet enn bare det å systematisk sammenlikne ulike språk.

KA var sterkt teoretisk forankret i et enkelt sett grunnleggende antakelser, og forskningens målsetting hadde et klart praktisk siktemål, nemlig en effektivisering av fremmedspråksundervis-

ningen. Bloomfields lingvistiske paradigme, som var basert på *strukturalistisk lingvistikk* koblet sammen med *behavioristisk psykologi* lå til grunn for KA. Ved å sammenligne strukturene, i første rekke fonemer og morfemer, i to språk, kunne man i følge behavioristisk teori predikere hva som ville bli lett å lære og hva som ville bli vanskelig å lære for en fremmedspråkselev. De språkene man sammenlignet var morsmålet (L1) til eleven og målspråket (L2), det språket eleven skulle lære. Bloomfield så på språklæring som vanedanning, altså som passiv læring. I følge et slikt syn ville det ikke representere problem å lære strukturer i et L2 som var like strukturene i L1. Det som ville være vanskelig var å lære en struktur i L2 som var ulik den i L1 fordi dette representerte innøving av en ny vane.

Etter min mening kan KA beskrives som et paradigme i kuhnsk forstand. Den oppfyller de fire krav Kuhn stiller til et paradigme eller en faglig matrise. Jeg vil i det følgende forsøke å plassere sentrale element ved KA i forhold til de fire kravene Kuhn stiller.

1) Et paradigme inneholder *metafysiske antagelser*. I postscriptet beskriver Kuhn (s.184) denne komponenten i paradigmet som «tro på en spesiell modell». KA har som grunnleggende forutsetning et menneskesyn i samsvar med behaviorismen. Antagelsen er at læring skjer ved stimulus og respons, og at denne læringsmodellen også gjelder språklæring. Språklæring blir som følge av dette en passiv prosess, *vanedanning*.

2) Hvordan andrespråklæring skjer ble innenfor KA uttrykt ved *symbolske generaliseringer*, det andre kravet Kuhn stiller til et paradigme. Symbolske generaliseringer trenger ikke å være uttrykt i formler, de kan også uttrykkes med ord. Dersom en struktur i L1 og L2 er lik, vil det ikke føre til feil i språklæringen, men dersom en struktur i L1 er ulik en struktur i L2, vil det føre til feil. Av dette følger at man på grunnlag av å sammenligne strukturene i L1 og L2 kan predikere hvordan fremmedspråkstilegnelsen vil forløpe. F.eks. har ikke maori kopula. I følge KA kan en da predikere at en elev med maori som L1 vil ha problemer med å bruke kopula i

norsk. Setningen *Hun er syk* kan da bli uttrykt på følgende måte: *Hun syk*.

3) *Felles verdier (normer) i den vitenskapelige aktiviteten* er det tredje kravet til et paradigme. Vanligvis er verdiene delt av flere forskersamfunn enn bare det som arbeider innenfor et spesielt paradigme. På 40-tallet i Amerika var lingvistikken påvirket av den rådende filosofiske retningen, empirismen og den induktive metoden. Lingvistikken var også påvirket av empiristisk psykologi, behaviorismen. Det nære forholdet mellom empiristisk filosofi, behavioristisk psykologi og strukturalistisk lingvistikk gjør Bloomfield seg til talsmann for i en artikkel i 1939, *Linguistic Aspects of Science*. Disse verdiene var også elementer i KA.

Det kan imidlertid virke selvmotsigende å plassere KA innenfor empirismen fordi en av KAs sentrale verdier var prediksjonen. På grunnlag av å sammenligne strukturer i to språk predikerte KA feil i språktilegnelsen. Men den metodiske bruk av prediksjonene for å teste hypotesen de ble utformet fra, synes å mangle. Prediksjonene ble betraktet som uproblematisk sanne.

Begrepsapparatet som er felles for et bestemt forskersamfunn, kan også betraktes som felles verdier. Begrepene blir brukt uten at brukerne stiller spørsmål ved dem. Sentrale begrep innenfor paradigmet er *fonem* og *morfem*, *segmentering* og *klassifisering*. Disse begrepene er hentet fra den strukturalistiske lingvistikken. Også begreper hentet fra behavioristisk psykologi var felles for forskersamfunnet, f.eks. *imitasjon*, *positiv-* og *negativ transfer*.

En annen sentral verdi som ble delt av forskersamfunnet, var synet på KA som et nyttig redskap for å utvikle effektive undervisningsopplegg, altså at forskningen hadde praktiske mål.

4) Det viktigste element i paradigmet er *forbilder* og *eksempler*. Minst en *eksemplarisk forskerprestasjon* må knyttes til ethvert paradigme. En eksemplarisk forskerprestasjon kan betraktes som et verk som i ettertid viser seg å ha motivert arbeidet innenfor et paradigme. C.C. Fries (1945) «Teaching and Learning English as a Foreign Language» og R. Lado (1957) «Linguistics across

Cultures» kan betraktes som eksemplariske forskerprestasjoner innenfor KA-paradigmet. Fram til 1965 ble det publisert nesten 500 kontrastive analyser der engelsk ble sammenlignet med 84 andre språk (Newmeyer og Weinberger, 1988: 35).

På denne måten kan de sentrale elementene som inngår i KA beskrives som et paradigme. Formålet med forskningen innenfor dette paradigmet var praktisk, dvs. pedagogisk. Dette ble eksplisitt uttrykt, og det var stor enighet med Fries i at (Fries, 1945:9)

...the most effective (teaching) materials are those that are based upon a scientific description of the language to be learned carefully compared with a parallel description of the native language of the learner.

Den symbolske generaliseringen som teorien inneholdt ble formulert bl.a. av Lado (Lado, 1957: 2):

The student who comes in contact with a foreign language (will find that) those elements that are similar to his native language will be simple for him, and those elements that are different will be difficult.

Arbeid innenfor dette paradigmet nådde sitt høydepunkt i 50- og 60-årene. *Language Learning*, et tidsskrift som ble startet i 1948, var fylt med detaljerte sammenligninger mellom engelsk og andre språk. I denne perioden synes arbeidet innenfor paradigmet å tilfredsstille de krav Kuhn stiller til *normalvitenskapelig aktivitet*. Slik vitenskapelig aktivitet blir gjerne karakterisert som «puzzle-solving». Engelsk ble altså sammenlignet med flere og flere språk, puslespillet ble mer og mer utfyllt.

Men kontrastiv analyse som i denne perioden ble sett på som en forutsetning for enhver fremmedspråklærer, mistet etterhvert oppslutning. Newmeyer og Weinberger (1988) hevder at dette skjedde så raskt at man på slutten av 1970-årene måtte betrakte den som teoretisk ikke eksisterende. Dette gjaldt iallefall Nord-Amerika og jeg kommer tilbake til det i kap. 2.3.

2.2 KA-paradigmet i Norge

I Norge derimot holdt KA-paradigmet stand. I 1979 ble det utgitt en kontrastiv grammatikk, «Norsk-vietnamesisk kontrastiv grammatikk» (Bruland et al). Dette henger klart sammen med den store gruppen vietnamesiske flyktninger som kom til Norge fra 1975 og utover. Skolen hadde behov for hjelpemidler i undervisningen i norsk som andrespråk for vietnamesiske flyktninger. Denne kontrastive grammatikken hadde et klart pedagogisk siktemål. Den teoretiske forankringen er noe uklar, men i brukerveiledningen hevdes det bl.a. (Bruland, J. et al. 1979: 7)

...med en kontrastiv grammatikk er det mulig å måle vanskelighetsgraden i en leksjon, å finne ut hvilke lyder, bøynings- og setningsmønstre som vil overlapse eller kollidere.

Dette er i tråd med KA paradigmet. Ved å sammenligne strukturer i norsk og vietnamesisk hevdes det at man kan predikere «vanskelighetsgrad». Men behavioristisk læringsteori var ikke noe man kunne proklamere på slutten av 70-årene i Norge. Kanskje var det det som gjorde at forfatterne modifiserte KA paradigmet. I pedagogisk teori stod innsiktslæring sentralt på dette tidspunktet. Skulle en kontrastiv grammatikk få oppslutning blant lærere, måtte den knyttes til rådende pedagogisk syn, og brukerveiledningen inneholder da også følgende påpekning (s.7):

...at voksne innvandrere lærer norsk språk også ved å betrakte kontrasten mellom morsmålet og norsk. Denne *innsiktslæring* skjer ved delvis påpeking og bearbeidelse av kontrast.

Denne utgivelsen som fant sted i 1979, kan illustrere den situasjonen forskningsmiljøet i Norge vokste ut fra. Den ble utgitt før vi hadde noen vitenskapelig institusjon eller et miljø for SLA-forskning. Boka påvirket også det forskningsmiljøet som etter hvert vokste fram. Kontrastive analyser har stått relativt sterkt i Norge, men de har ikke vært knyttet til den behavioristiske læringsteorien.

Men for å illustrere forskermiljøets status eller stilling vil jeg også kommentere to bøker som har kommet ut i det siste. Det er Svein Lies «Kontrastiv grammatikk - med norsk i sentrum» (1990), og Imenes og Torviks «Nye mål. Norsk som andrespråk. Språk og kulturbakgrunn.» (1989). Ingen av bøkene viser noen bevisst holdning til hva slags teoretisk rammeverk de setter sine kontrastive analyser inn i, f.eks sier Svein Lie (s.34):

For folk med bakgrunn i slike språk [språk som mangler bøyning i tall i substantiv] må det til en ekstra innsats for å *venne* dem til å bruke flertallsformer. (min parentetiske bemerkning og min kursivering)

Et slikt utsagn kan lett tolkes som om Svein Lie ser på språklæring som vanedanning. På samme måte kan også Imenes og Torvik tolkes når de sier (s.4):

[lærerne] må ha noe kjennskap til elevenes morsmål for å kunne vite hvilke spesielle vansker mennesker fra et bestemt språkområde vil få når de skal lære norsk.

Disse to siste bøkene er skrevet etter at norsk som andrespråk har vært etablert både ved universitet og lærerhøgskoler nesten i en ti-års periode. Forfatterne er også knyttet til disse forskningsinstitusjonene. Det at forfatterne viser en lite bevisst holdning til teoretisk grunnlag for bruk av kontrastiv analyse i andrespråksundervisningen, kan være resultat av den status disiplinen har i det norske miljøet.¹

2.3 Fra normalvitenskap til krise

Men tilbake til Amerika, hvordan kunne KA så plutselige miste oppslutning? Etter min mening er det to viktige grunner til dette.

¹ Se anmeldelse av bøkene. Lies bok er anmeldt i Norskklæraren nr.5, 1990. Imenes og Torviks bok er anmeldt i NOA nr.12, 1990.

«Anything Goes»?

Den ene grunnen var at det teorien predikerte viste seg i stor grad å ikke holde stikk. Når teorien etterhvert ble prøvd mot empiri, i denne sammenheng det språket fremmedspråkselevne faktisk produserte, fant man flere og flere *anomalier*. Den andre grunnen var de følger den *Chomskyanske revolusjonen innenfor lingvistikken* fikk for KA. Chomskys oppgjør med Skinners behaviorisme må også ha hatt stor innflytelse på denne anvendte forskningen (Chomsky, 1959).

Chomskys *Syntactic Structures* som kom ut i 1957, markerer overgangen til et nytt paradigme innenfor lingvistikken. Mange karakteriserer dette som en revolusjon². At Chomskys *Syntactic Structures* markerte overgangen fra et paradigme til et annet, synes også faghistorikeren Robins å mene, selv om han snakker om «schools» og «periods» (R. H. Robins, 1990:233):

Bloomfieldian linguistics' can reasonably be treated as a unity; and because, during this period (1933-57), linguistics as an autonomous discipline became more firmly established and more widely represented in universities of the United States than elsewhere, Bloomfieldian influences were felt over the whole learned world in linguistic studies.

At Robins fastsetter Bloomfield-perioden til tiden mellom 1933 og 1957 er ingen tilfeldighet. Perioden er bestemt av det man i Kuhns teori kan kalle eksemplariske forskerprestasjoner, nemlig Bloomfields *Language* og Chomskys *Syntactic Structures*.

I selve begrepene paradigmeskifte og vitenskapelig revolusjon, ligger det at et paradigme blir byttet ut og erstattet av et annet. Dette skjedde innenfor lingvistikken, men det skjedde ikke innenfor SLA-forskningen. Det som imidlertid synes klart er at SLA-forskningen kom inn i en krisesituasjon som følge av at man begynte å miste troen på KA-paradigmet.

² Newmeyer har argumentert for en 'Chomskyansk revolusjon' i artikkelen «Has there been a 'Chomskyan Revolution' in Linguistics?», 1986

Selv om det ble produsert kontrastive grammatikker langt utover i 70-årene var det ikke denne aktiviteteten som preget SLA-forskningen. Det ble to dominerende retninger i denne perioden. Den ene, «feilanalysen», forsøkte å tilpasse det gamle KA-paradigmet til den nye situasjonen. Den andre retningen arbeidet med noe som ble kalt «naturlig tilegnelsesrekkefølge» og forsøkte å tilpasse seg det nye lingvistiske paradigmet.

2.4 Feilanalysen

Fullstendig forkasting av det gamle KA-paradigmet var for mange et uaktuelt alternativ. Det nye paradigmet, Chomskys teori, ble ikke betraktet som et alternativ. Dette skyldes kanskje først og fremst at man ikke betraktet Chomskys teori som grunnlag for å tilfredsstille en av retningens forskernormer eller verdier, nemlig at forskningens resultat skulle ha relevans for undervisning i fremmedspråk. Men det nye synet på språklæring som Chomsky representerte fikk stor innflytelse også på andrespråksforskning³. Men andre viktige verdier ble endret; i tråd med det nye lærings-synet, at eleven selv er aktiv i språklæringsprosessen, rettet man nå søkelyset mot det språket elevene produserte. Den nye situasjonen kan karakteriseres som en situasjon der «anything goes». Dette er Feyerabend (1988) sitt slagord for den ideelle forskningssituasjonen, for Kuhn derimot, karakteriserer det en krisesituasjon. Denne karakteristikken passer på forskningssituasjonen fordi tilpasningen av det gamle paradigmet ble gjort med hjelp av *ad hoc* hypoteser. *Ad hoc* hypoteser svekker en teoris empiriske verdi ved at muligheten for falsifisering blir mindre.

I forhold til de fire kravene Kuhn stiller til et paradigme vil jeg beskrive tilpasningen av det gamle KA paradigmet på følgende måte:

³ Chomskys «Review of B.F. Skinner' Verbal Behavior», 1959 og «Language and Mind» 1968 har stått sentralt i oppgjøret med behaviorismen og i utviklingen av en kognitivt syn på språklæring.

1) De metafysiske antagelsene om hvordan språklæring skjer ble endret. Man gikk bort fra den behavioristiske modellen til en mer kognitiv modell. Dette innebar antakelsen om at språklæring skjer ved aktiv deltakelse fra eleven. Elevene stiller hypoteser om L2 og prøver disse ut.

2) De symbolske generaliseringer ble endret. De oppga ikke antakelsen om at L1 har betydning for hvordan man lærer et L2. Men prediksjonsverdien til KA ble forkastet, i stedet diagnostiserte man feil i elevspråket på grunnlag av ulikheter i strukturer i L1 og L2. Man kunne altså forklare feil ved at L1s struktur var data elevene hadde som grunnlag for å stille hypoteser om L2. En slik omtolkning av hypotesen kan betraktes som en immuniseringsstrategi. I følge Dyvik (1980:9), som viser både til Ballmer og Popper, foreligger en immuniseringsstrategi når omtolkningen av en hypotese medfører en reduksjon i empirisk innhold, dvs. en mindre grad av avkrefitbarhet.

3) Verdiene eller normene i den vitenskapelige aktiviteten ble delvis fastholdt. Dette viser seg bl.a. ved at forskningsobjektet endret seg. Man gikk bort fra bare å sammenligne L1 og L2s grammatikker til også å rette søkelyset mot det språket elevene produserte. Nå antok man at det var språkeleven som arbeidet etter en hypotetisk-deduktiv metode, utfra tilgjengelig data stilte eleven hypoteser og testet hypotesene i språklig produksjon, mens forskeren arbeidet etter en induktiv metode. I det gamle KA paradigmet var det omvendt. Både KA og feilanalysen brøt altså med Hocketts slutninger om forholdet mellom språktilegneren og lingvisten. Siden empiristen antar at all kunnskap er basert på erfaring, lærer barnet sin grammatikk ved å bruke induktive prinsipp på språklige data som omgav det, dermed skulle språktilegnerens og lingvistens oppgave være analoge (Hockett, 1948: 269).

The analytical process [of the linguist] thus parallels what goes on in the nervous system of a language learner, particularly, perhaps, that of a child learning his first language.

Det at KA paradigmet prediksjoner ikke slo til var en viktig grunn for behovet for en tilpasning. Men den tilpasning av KA-paradigmet feilanalysen representerte, oppgav prediksjoner og gikk tilbake til en ren empiristisk forskningspraksis.

Feilanalysen holdt fast ved segmentering og klassifisering av språklige ytringer som metode, fremdeles var fonem og morfem de segmenttypene man i første rekke forsøkte å isolere.

Forskningens praktiske målsetting ble også beholdt, en av de sentrale verdiene eller normene som KA-paradigmet bygde på.

Feilanalysen er et resultat av KA-paradigmet's krise. Forskeren, eller læreren, fokuserte nå på de feil elevene produserte. «Feil» ble identifisert som avvik fra målspråkets norm, altså L2. I motsetning til KAs syn på feil, skulle feil ikke lengre betraktes som problem elevene stod overfor, men som en kilde til å identifisere de hypotesene elevene stilte om L2 (Strevens, 1969). KA ble nå brukt i sin «svake» form, idet bare noen av feilene kunne forklare med at elevene overførte strukturer fra L1 til L2 (Wardhaugh, 1976).

I 1972 presenterte Selinker sin «Interlanguage» («mellomspråk») teori. Denne teorien betraktet elevens mellomspråk som egne språkssystem. I følge denne teorien kunne man på grunnlag av elevenes «feil», avvik fra L2 normen, identifisere prosesser som lå til grunn for de språklige ytringene. Overføring fra L1, «language transfer», ble da betraktet som en av de sentrale prosessene. Men den forskningen som ble gjort på grunnlag av feilanalysen kan vel neppe kalles teoretisk forankret forskning, tvertimot la den grunnlag for datadrevet taksonomisk forskning som forutsatte visse forklaringer på elevens avvik fra målspråket. Feilanalysen og «Interlanguage» teorien har også vært en metode som den enkelte lærer har brukt i evaluering av elevenes feil.

Betraktet på grunnlag av Kuhns vitenskapshistoriske teori, fremstår feilanalysen som ekstraordinær forskning, altså forskning i en krisesituasjon. Det var et forsøk på å tilpasse KA-paradigmet til ny viten, men tilpasningen svekket retningens empiriske verdi fordi feilanalysen ikke har prediksjonsverdi.

2.5 Naturlig tilegnelsesrekkefølge

Den andre retningen som utviklet seg i kjølvannet av Chomsky-revolusjonen og krisen innenfor KA-paradigmet, var en retning som forkastet KA-paradigmet og som forsøkte å tilpasse SLA-forskningen til det nye lingvistiske paradigmet.

Et viktig trekk ved denne retningen var et forsøk på å se bort fra L1s betydning i tilegnelsen av et L2 ut fra antakelsen om at universelle kognitive mekanismer er grunnlaget for barnets tilegnelse av andrespråk, og at det er L2-systemet heller enn L1-systemet som styrer utviklingen. Det empiriske grunnlaget for denne retningen var undersøkelser av tilegnelsen av ulike grammatiske morfem. Man undersøkte barn med ulike L1 som skulle lære engelsk som L2. Ved å påvise omtrent den samme rekkefølgen i tilegnelsen av visse grammatiske morfem, kunne man anta at de samme universelle mekanismer lå til grunn for tilegnelse av L2 hos barn uansett hvilket L1 de hadde (Dulay og Burt, 1974). Man kunne da se bort fra KA, og på grunnlag av antakelsen om at det er en naturlig rekkefølge i tilegnelsen av visse grammatiske morfem, kunne man altså predikere en viss tilegnelsesrekkeløge.

Jeg vil også prøve denne retningen i forhold til Kuhns fire krav til et paradigme:

1. Den metafysiske antagelsen er at universelle kognitive mekanismer styrer utviklingen (dette trenger ikke nødvendigvis være Chomskys teori om Universell Grammatikk).

2. De symbolske generaliseringene er at enhver som lærer et nytt språk tilegner seg L2 på samme måte på tross av ulike L1.

3. Verdiene eller normene som lå til grunn for den vitenskapelige aktiviteten var den hypotetisk-deduktive metoden. På grunnlag av empirisk observasjon stilte man hypoteser som ble forsøkt bestyrket på store datamengder. Man utviklet elisiteringstester som prediksjonene ble prøvd mot. Språk ble segmentert i morfem i de første studiene. Studiene var heller teoretisk enn praktisk motivert.

4. Men eksemplariske forskerprestasjoner mangler. Selv om Dulay og Burt gjennomførte ganske omfattende studier på

grunnlag av en spesiell test, «Bilingual Syntax Measure», mener jeg at disse studiene ikke kan betraktes som eksemplariske forskerprestasjoner. Disse studiene har blitt utsatt for ganske omfattende og grunnleggende kritikk som jeg vil komme tilbake til. Bl.a. kritikk som berører et vitenskapsteoretisk spørsmål, nemlig teoriimpregnert observasjon.

I følge en streng tolkning av Kuhn tilfredsstillers ikke denne forskningen det fjerde kravet til et paradigme. Men er dette da forskning som forneker selve SLA-disiplinen som vitenskap? Jeg mener at Kuhn gir en annen mulig betraktningssmåte, nemlig at «morfemstudiene» representerer en pre-paradigmatisk forskningsaktivitet. «Morfemstudiene» la grunnlag for antakelsen om en naturlig tilegnelse av L2. Dette representerte begynnelsen på arbeid innenfor en forskningsaktivitet som ikke har som mål å drive anvendt forskning, men grunnforskning eller teoretisk motivert forskning. Denne retningen kan ende innenfor lingvistikken, der andrespråk blir betraktet som naturlige språk og bl.a. inngår i data for utprøving av teorier om språklige universalier, eller den kan kanskje ende opp som en deldisiplin innenfor lingvistikken, det jeg kaller «andrespråkslingvistikk». Den kan også bli oppgitt eller den kan ende i andre disipliner. Men jeg vil for diskusjonens skyld holde fast ved de to første mulige alternativene, at den ender enten i lingvistikk eller i «andrespråkslingvistikk». For å sannsynliggjøre en slik utvikling innenfor SLA, bør begrepene grunnforskning og anvendt forskning innenfor lingvistikken diskuteres.

3. SLA - anvendt vitenskapelig disiplin og/eller grunnforskningsdisiplin?

Det er en allmenn oppfatning at SLA forskning er anvendt vitenskap. Mange legger også vekt på at det er en tverrfaglig vitenskap, altså at man må dra veksler på resultat fra flere forskningsdisipliner, ikke bare lingvistikk men også f.eks. sosiologi, antropologi, psykologi og pedagogikk.

Min tilnærming til disiplinen har et lingvistisk utgangspunkt. Det blir derfor naturlig for meg å vurdere disiplinen i forhold til lingvistikk. Ett spørsmål blir om forskningsdisiplinen skal betraktes som anvendt lingvistikk og/eller lingvistikk, eventuelt som del-disipliner.

Det finnes imidlertid mange ulike definisjoner på anvendt lingvistikk (se f.eks. Svindland, 1985). Noe som knytter mange definisjoner sammen er at denne typen forskning har et praktisk siktemål. Mange knytter definisjonen kun til pedagogiske aspekt vedrørende språkundervisning.

Grunnforskning og anvendt forskning blir definert på følgende vis i NOU (1981/46:7): *Grunnforskning* er virksomhet av original karakter for å erverve ny viten og innsikt uten primært å ta sikte på bestemte praktiske mål eller anvendelser. *Anvendt forskning* er virksomhet av original karakter for å erverve ny viten og innsikt først og fremst med sikte på bestemte praktiske mål eller anvendelser.

I følge disse definisjonene er det forskningens motivering som skiller de to aktivitetene. Med slike generelle definisjoner som grunnlag for bedømmelse; kan da SLA forskning betraktes som noe annet enn anvendt forskning? I tilfelle, hvilke krav skulle man stille til disiplinen for at den skal kunne karakteriseres som grunnforskning? Lingvistikk er vitenskapen om naturlige språk. Dersom eksisterende lingvistiske teorier integrerer andrespråksdata i sitt datagrunnlag, kan en del av SLA-forskningen kanskje plasseres innenfor teoretisk lingvistikk. Det ville da forutsette at

f.eks. forskning innenfor Chomsky-paradigmet har som en antagelse at også andrespråksdata reflekterer egenskaper ved UG.

Lingvistikken har deldisipliner som f.eks. sociolingvistikk og datalingvistikk. På samme måte kan det kanskje være naturlig å regne 'andrespråkslingvistikk' som en egen deldisiplin av lingvistikken. Denne deldisiplinens domene kan da være beskrivelse og forklaring av slike språk med en lingvistisk modell som ramme.

Jeg vil foreløpig bare antyde muligheten for å betrakte SLA som noe mer enn anvendt vitenskap.

4. SLA-forskningens status i dag

To hovedretninger dominerte SLA-forskningen i første halvdel av 70-årene. Den ene retningen syntes å arbeide i en krisesituasjon eller en ekstraordinær forskningssituasjon. Denne retningen hadde klart praktiske målsettinger med arbeidet sitt. Den andre retningen var mer teoretisk motivert og kan derfor kanskje karakteriseres som pre-paradigmatisk. Men hvordan blir SLA-forskningen betraktet i dag?

Susan Gass stiller følgende spørsmål i en artikkel i *Language Learning* i 1989: «What is the trouble with second-language acquisition research today?»

I løpet av de siste fem årene har det kommet ut flere bøker som tar for seg sentrale spørsmål i SLA-forskningen, bøker som forsøker å gi en oversikt over forskningsfeltet. De prøver å gi et bilde av SLA-forskningens mange og ulike spørsmål, hypoteser, metoder, modeller og teorier. Et lite knippe tatt fra oppsummeringen eller konklusjonen i noen av disse bøkene kan gi et inntrykk av hvordan situasjonen blir oppfattet av ulike forskere som er knyttet til SLA.

Wolfgang Klein i «Second Language Acquisition» (1986:167):

Research on second language acquisition has too short a history to supply conclusive evidence on any important question. However my impression is that in some areas there are the indications of a firm foundation upon which we can

«Anything Goes»?

build. In other areas we have little more than clouds under our feet.

Barry McLaughlin i «Theories of Second-Language Learning» (1987:165):

At this point, research and theory cannot act as sources of prescriptions about teaching procedures. There are still too many gaps in our knowledge.

Diane Larsen-Freeman og Michael Long i «An Introduction to Second Language Acquisition Research» (1991:290):

...we see SLA research as anything but an 'ivory tower' activity. Its findings, for example, often affect the life chances of 'at risk' populations, such as adult refugees needing an SL in order to hold down a job in a new country...Our view is that researchers working in SLA who are serious about their work and about such issues will want to proceed as swiftly, as efficiently and as *scientifically* as possible.

Disse sitatene hentet fra forskere med delvis ulik tilnærming til SLA, underbygger min oppfatning om at SLA-forskningen mangler et klart paradigme. Det siste sitatet viser også at de eksterne forholdene kan være avgjørende for noe av aktiviteten forskningsfeltet driver.

Newmeyer og Weinberger (1988:41) betrakter imidlertid 'the field of second language learning research' utfra en annen synsvinkel enn de som er sitert ovenfor:

The field of second language learning still shows all the signs of being an immature discipline....The struggle of the field to free itself from ties to pedagogy has been slow and arduous, and is still a long way from being totally achieved.

Jeg mener at Newmeyer peker på et sentralt problem, nemlig at SLA-forskningen er for sterkt knyttet til pedagogikk, altså prak-

tiske spørsmål. Nå mener ikke jeg at vi ikke skal ha pedagogiske mål, tvert imot ser jeg pedagogenes behov som den viktigste motivasjonen for min forskning. Newmeyer og Weinberger betrakter disiplinen utenfra, og de ser et problem som vanskeligere lar seg identifisere innenfor disiplinen. Vi bør naturligvis ikke forkaste pedagogisk motivert forskning. Men vi bør diskutere det fundament vi har for slik forskningsaktivitet. Vi må sette et skille mellom den praktisk motiverte forskningen og den teoretisk motiverte forskningen. Å forsøke å skille mellom grunnforskning og anvendt forskning kan derfor være et fruktbart utgangspunkt.

Vi kan ikke av hensyn til «at risk population» osv., altså ekstralingvistiske faktorer, drive «førstehjelpsforskning» med praktiske mål, på bekostning av å utvikle teori. Vi må skaffe oss en oversikt over SLA disiplinens *domene*. En måte å klargjøre vitenskapens domene på er å klargjøre hvilke deler av domenet som kan være gjenstand for grunnforskning og hvilke som kan være gjenstand for anvendt forskning. Dette kan gjøres bl.a. ved å definere *forskningens mål*.

Som grunnforskning kan forskningens mål være:

1) å utvikle teorier om menneskelige språk. Da kan man betrakte andrespråk som naturlige språk og integrere dem i de data som er grunnlag for postulering av universalier i menneskelige språk

2) å utvikle teorier om andrespråkstilegnelse. Man kan da betrakte andrespråk som naturlige språk som blir lært/tilegnet på en annen måte enn førstespråk.

Som anvendt forskning kan forskningens mål være:

3) å utvikle prinsipper for undervisning på bakgrunn av teorier om språktilegnelse/-læring.

4) å utvikle konkrete undervisningsmodeller eller metoder på bakgrunn av prinsipper for undervisning.

5. SLA-forskningens domene - et forsøk på systematisering

5.1 SLA integrert i lingvistikk - normalvitenskap

Det finnes i dag en retning som er klart teoridrevet. Denne retningen arbeider innenfor Chomskys paradigme. Den første store markeringen av denne retningen skjedde i 1985 på en konferanse om «Linguistic Theory in Second Language Acquisition», holdt ved MIT. I høst skal den andre store teorikonferansen arrangeres.

Denne retningen betrakter andrespråk som naturlige språk og har altså integrert andrespråksdata i grunnlaget for å prøve ut sin(e) UG teori(er). Arbeidet er innenfor et klart paradigme som Chomsky-revolusjonen la grunnlaget for. Jeg vil derfor beskrive arbeidet innenfor denne retningen som normalvitenskap. En av nøkkelpersonene på teorikonferansen i høst er Kevin R. Gregg. Med utgangspunkt i en av hans artikler vil jeg forsøke å belyse denne retningens vitenskapelige status.

Kuhn hevder at innenfor normalvitenskapelig virksomhet er arbeidet preget av «tro». Nettopp overgangen fra kritikk til tro er for han det punktet da normalvitenskap og fremskritt begynner. Han hevder også at diskusjoner mellom forskere som tilhører ulike paradigmer er diskusjoner der deltakerne har inkommensurable teoretiske antakelser. Slike diskusjoner kan derfor ikke være særlig fruktbare. Ofte bruker de f.eks. samme termer, men legger ulikt innhold i disse. Nettopp dette er det som preger Greggs diskusjon.

Kevin R. Gregg går i en artikkel i *Applied Linguistics*, 1990, til angrep på «variasjonsmodellene» innenfor SLA-forskningen. Variasjonsmodellene er inspirert av Labovs sosiolingvistiske teorier. Modellene studerer andrespråkstilegneres performanse, altså den faktiske språkbruken, og hevder at språket inneholder variable regler og at det kanskje nettopp er variasjonen som preger denne type språk. De variable reglene inngår i følge denne teorien i språkbrukerens kompetanse.

Gregg selv som arbeider innenfor et bestemt paradigme, har tydelig sterk tro på sin teori. Han gjør seg til talsmann for at man i nåværende situasjon ikke har andre mulige teorier som grunnlag

for andrespråksforskning enn den han selv forfekter. Det synes heller ikke som om han ser det som sannsynlig at det kan utvikles andre teorier innenfor SLA.

En viktig grunn til at Gregg i det hele tatt går til angrep på variasjonsmodellene er at de inneholder begrepene kompetanse og performanse. Disse begrepene mener han at hans teori har gitt det riktige innhold. «The Empty Category Principle» er en del av kompetansen hos en språkbruker i flg. Greggs teori. Dette prinsippet inngår imidlertid ikke i variasjonsmodellenes kompetansebegrep (Gregg, 1990:377).

At present, far and away the closest thing to a complete description of linguistic competence is offered by theories of generative grammar, theories that, whatever their faults, at least make a clear distinction between performance and competence; but in any case the description needed is of a speaker's knowledge, not of his output.

I sin argumentasjon mot variasjonsmodellen bruker han bl.a. følgende prinsipp: «An empty category must be properly governed», og han sier at det langt fra er klart hvordan variasjonsmodellene kan forklare tilegnelsen av «the Empty Category Principle». Men dette er vanskelig å ta som et motargument, for det første fordi hans teori heller ikke forklarer tilegnelsen av 'the ECP'. Hans teori bare stipulerer at den er en del av UG, altså den delen av vårt mentale organ for språk som er medfødt. Derfor behøver den ikke tilegnes. For det andre hevder ikke variasjonsmodellene dette prinsippet, det inngår ikke i deres kompetansebegrep. Altså er det diskusjoner på grunnlag av inkommensurable teoretiske antakelser.

Når Gregg krever at variasjonsmodellen skal kunne forklare dette prinsippet for å kunne betraktes som «god» teori, må han mene at dette prinsippet eksisterer på en teoriuavhengig måte, altså har han en sterk tro på prinsippet. Dette prinsippet eksisterer kun innenfor GB teori.

Gregg arbeider innenfor et bestemt paradigme, hans argumentasjon viser en sterk tro på den teorien han forfekter, og det synes ikke som om han tar hensyn til at han diskuterer med forskere som i forhold til ham selv har inkommesurable antagelser som grunnlag for sin teoriutvikling. Dette er karakteristisk for normalvitenskapelig aktivitet og viser altså at det finnes SLA forskere som arbeider innenfor et lingvistisk paradigme. Samtidig er det forskere innenfor SLA som tydelig arbeider med 'andrespråkslingvistikk' utenfor dette praradigmet.

5.2 En lingvistisk deldisiplin - «andrespråkslingvistikk»

Den vanlige utviklingen innenfor vitenskapen er i følge Kuhn en veksling mellom revolusjoner og normalvitenskap. Men det finnes også en annen type utvikling, nemlig den som skjer i den pre-paradigmatisk forskningssituasjonen. I en pre-paradigmatisk forskningssituasjon blir data samlet uten å være styrt av en etablert teori. Det kan føre til at dataene blir tilfeldige og at de blir beskrevet og tolket på ulike måter. Utvikling i en pre-paradigmatisk situasjon kan i følge Kuhn ikke betraktes som fremskritt. Utviklingen består bl.a. i at begreper, teknikker osv. som blir etablerte i en pre-paradigmatisk situasjon, seinere kan utgjøre elementer som inngår i etableringen av et eventuelt paradigme. En slik situasjon er derfor preget av pluralisme, det blir arbeidet innenfor mange ulike retninger, kritikk og diskusjon preger forskningssituasjonen. En slik situasjon kan derfor også karakteriseres med Feyerabends slagord «anything goes».

Larsen-Freeman og Long hevder at «...there are at least forty 'theories', 'models', 'perspectives', 'metaphors', 'hypotheses' and 'theoretical claims' in the SLA literature.» [1991: 288]. Flere av disse ulike teoriene, modellene, perspektivene osv. blir presentert i Larsen-Freeman og Longs bok. Hver teori blir også kritisert. Dette er en illustrasjon nettopp på en situasjon som i følge Kuhn kan kalles pre-paradigmatisk. Å bestemme en situasjon som pre-paradigmatisk i samtiden, er egentlig umulig. Vi vet ennå ikke

om det vil etableres et klart paradigme innenfor 'andrespråkslingvistikken'. Vi vet heller ikke om det vil etableres andre paradigmer innenfor SLA-forskningen som knytter seg til andre fag enn lingvistikken.

Jeg vil likevel tillate meg å betrakte en del av SLA-forskningen i dag som pre-paradigmatisk. Jeg vil ta utgangspunkt i den retningen som Dulay og Burt var med å legge grunnlag for med sine morfemstudier. Som sagt tidligere la Chomsky-revolusjonen og manglende tro på KA-paradigmet grunnlag for deres studier.

Det ble rettet mye kritikk mot morfemstudiene slik de ble utført av Dulay og Burt. Det var mot deres beskrivelse og tolkning av data den viktigste kritikken ble rettet. De skilte ikke mellom form og innhold i et grammatisk morfem. De beskrev språktilegnelse som korrekt bruk av et grammatisk morfem i obligatoriske kontekster. Tilegnelse ble målt i forhold til prosent av korrekte forekomster. De tok ikke hensyn til de lingvistiske kontekstene morfemene forekom i, heller ikke tok de hensyn til at morfem som ble betraktet som tilegnet også ble brukt galt i kontekster der de ikke hørte hjemme. Slik kritikk har bl.a. lagt grunnlag for undersøkelser som tar utgangspunkt i funksjoner i stedet for bare i form.

Dulay og Burt la imidlertid et viktig perspektiv til grunn for sin forskning, nemlig utviklingsperspektivet. Dette stod i sterk kontrast til den andre samtidige retningen, feilanalysen, som hadde et avviksperspektiv med fokusering på feil som grunnlag for sin tilnærming til studiet av andrespråkstilegnelsen. Dessuten knyttet Dulay og Burt dette utviklingsperspektivet til antakelsen om at universelle kognitive mekanismer styrer språktilegnelsen.

Forskning innenfor dette utviklingsperspektivet er fulgt opp, bl.a. av Pieneman og Johnston. Deres «multidimensjonale modell» (1987) beskriver tilegnelsen i ulike stadier og forklarer stadiene med evne til «speech processing», en universell evne til å behandle språklige data. De ulike stadiene representerer ulike vanskelighetsgrader. En mer generell teori som heller ikke står i motstrid til Pieneman og Johnstons «multidimensjonale modell» er Givóns

teori om utvikling av andrespråk fra en pragmatisk til en syntaktisk modus. Grunnlaget for denne utviklingen er universelle trekk ved all type språkutvikling.

Det finnes altså flere forskere med ulike modeller som har det felles metafysiske grunnlaget at det er en eller annen form for universelle egenskaper som styrer andrespråkstilegnelsen. Men ingen av disse modellene utgjør paradigmer, heller er det ulike tilnærminger til spørsmålet om hva som styrer andrespråkstilegnelsen. Man kan si at disse ulike tilnæringsmåtene representerer utvikling, i den forstand at de gir oss ulike mulige måter å beskrive og forklare språkstillegnelse på.

Et sentralt element i KA-paradigmet var morsmålets betydning i andrespråkstilegnelsen. Dette er imidlertid også blitt en del av det jeg ser som den pre-paradigmatiske forskningsaktiviteten innenfor «andrespråks-lingvistikken». Det er stor enighet om at L1 spiller en rolle i andrespråkstilegnelsen, men hvordan L1 påvirker denne prosessen blir fremdeles forsøkt belyst ut fra ulike teoretiske tilnærminger.

I den grad man kan snakke om et domene innenfor SLA-forskningen som kan betegnes som 'andrespråkslingvistikk', inngår det ulike retninger i det, og det har etter min mening de kjennetegn Kuhn hevder en pre-paradigmatisk forskningssituasjon har.

5.3 Den anvendte forskningen

Den delen av den anvendte forskningen jeg har beskrevet i dette innlegget, er den som utviklet seg på grunnlag av tilpasning/modifisering av KA-paradigmet. Tilpasningen av paradigmet har skjedd via feilanalysen til den såkalte *performansanalysen*. Performansanalysen hevder at man ikke bare må analysere feil i elevspråket, men også det som er riktig i forhold til L2 normen. En av de viktigste verdiene som inngår i dette paradigmet er forskningens praktiske målsetting. L1s betydning i andrespråkstilegnelsen er også et sentralt element i paradigmet.

Denne retningen har jeg karakterisert som ekstraordinær forskning. Forskningen er i krise fordi tilpasningen har svekket paradigmets empiriske verdi. Men likevel blir det av mange betraktet som praktisk verdifullt i dag. Hvordan kan det forklares? Kuhn hevder at å forlate et paradigme uten å erstatte det med et nytt, er å fornekte vitenskapen i seg selv. Fordi paradigmet inneholder noen verdier som man ikke vil forkaste, f.eks. at L1 spiller en viktig rolle for andrespråkstilegnelse, forkaster man ikke paradigmet selv om mange kanskje innser at paradigmets empiriske verdi er lav. Dette skyldes gjerne at vi mangler klare resultater fra grunnforskningen som kan gi paradigmet et nytt teoretisk grunnlag.

6. Konklusjon

På grunnlag av Kuhns teori har jeg forsøkt å betrakte SLA-forskningen utenfra. Utfra denne betraktningmåten mener jeg at SLA-forskningen ikke bør betraktes som *en* disiplin.

Jeg har delt SLA-forskningens domene i to hovedtyper, den anvendte forskningen som har klare praktiske målsettinger og grunnforskningen som har teoretiske målsettinger. Innenfor grunnforskningen har jeg plassert en del av det som i dag blir betraktet som SLA forskning, innenfor lingvistikken domene. En annen del har jeg plassert i en retning som jeg har kalt 'andrespråkslingvistik'. Jeg har avgrenset SLA-forskningen mot retninger som f.eks. har basis i antropologi eller sosiologi for sin tilnærming og som følgelig måtte ha blitt plassert i andre domener enn de jeg har skissert.

Jeg har også forsøkt å bestemme den vitenskapelige status på forskningsaktiviteten innenfor disse tre domenene. Den aktiviteten som jeg har plassert innenfor lingvistikken kan karakteriseres som normalvitenskap, mens andrespråkslingvistikken har kjennetegn som preger pre-paradigmatiske forskningsaktiviteter. Den anvendte SLA-forskningen jeg har beskrevet, er i en krisesituasjon og kan betraktes som ekstraordinær forskning.

Kuhns vitenskapshistoriske teori gir et bedre grunnlag for forståelsen av vitenskapelig utvikling i modne vitenskaper enn i nye vitenskaper som f.eks. SLA. Det er heller ingen normativ teori som gir retningslinjer for forskningspolitikk. Kuhns teori har likevel gitt meg et grunnlag for å plassere mitt eget forskningsprosjekt innenfor «andrespråkslingvistikken», og dermed som et forskningsprosjekt innenfor en pre-paradigmatisk forskningsdisiplin. En slik betraktningmåte må imidlertid føre til en erkjennelse av at den forskningen vi i dag kan bedrive, har sine klare begrensninger hva angår forventet resultat, både innenfor teoretisk og praktisk motivert forskning. Dette bør imidlertid ikke bli en sovepute for SLA-forskere, tvertimot bør en slik erkjennelse føre til økt aktivitet og pluralisme for om mulig å utvikle forskningsfeltet SLA.

Litteratur

- Andenæs, E. 1990: «Nye mål - tvilsomt grunnlag. En kritisk analyse av Imenes og Torvik: Nye mål. Norsk som andrespråk. Språk og kultur- bakgrunn», i *NOA* nr. 12.
- Bloomfield, L. 1933: *Language*, Holt, New York.
- Bloomfield, L. 1939: *Linguistic Aspects of Science*, The University of Chicago Press, Chicago.
- Bruland, J. et. al. 1979: *Norsk-vietnamesisk kontrastiv grammatikk*, Friundervisningens Forlag i samarbeid med Friundervisningen i Bergen.
- Burt, M. K. 1971: *From Deep to Surface Structure: An Introduction to Transformational Syntax*, Studies in Language, New York.
- Chomsky, N. 1957: *Syntactic Structures*, Mouton, The Hague.

Kari Tenfjord

- Chomsky, N. 1959: Review of B.F. Skinner, «Verbal Behavior», i *Language* 35.
- Chomsky, N. 1968: *Language and Mind*, Harcourt Brace, New York-London.
- Dulay, H.C. og M. K. Burt. 1974: «Natural Sequences in Child Second Language Acquisition», i *Language Learning*, 24: 1.
- Dyvik, H.J.J. 1980: *Grammatikk og empiri*, Universitetet i Bergen.
- Feyerabend, P. 1988: *Against Method*, revidert utg. VERSO, New York.
- Fries, C. C. 1945: *Teaching and Learning English as a Foreign Language*, University of Michigan Press, Ann Arbor.
- Gass, S. 1989: «Language Universals and Second-Language Acquisition», i *Language Learning*, 39:4.
- Givón, T. 1985: «Function, Structure and Language Acquisition», i D. Slobin(ed.) *The Cross-linguistic Study of Language Acquisition*, New York.
- Givón, T. 1979: *On Understanding Grammar*, Academic Press, New York.
- Givón, T. 1984: «Universals of discourse structure and second language acquisition», i W. Rutherford (ed.) *Language Universals and Second Language Acquisition*, John Benjamins, Amsterdam.
- Gregg, K. R. 1990: «The Variable Competence Model of Second Language Acquisition, and why It Isn't», i *Applied Linguistics* 11:4.

«Anything Goes»?

- Hockett, C. A. 1948: «Note on Structure», i *International Journal of American Linguistics*, 14.
- Imenes, S. S. og A. Torvik. 1989: *Nye mål. Norsk som andrespråk. Språk og kulturbakgrunn*, Aschehoug, Oslo.
- Kjørup, S. 1990: *Forskning og samfunn*, Gyldendal, København.
- Klein, W. 1986: *Second language acquisition*, Cambridge University Press, Cambridge-New York-Melbourne.
- Kuhn, T. 1970: *The Structure of Scientific Revolutions*. 2.utg., The University of Chicago Press, Chicago.
- Lado, R. 1957: *Linguistics across Cultures*, University of Michigan Press, Ann Arbor.
- Larsen-Freeman, D. og Long, M. 1991: *An Introduction to Second Language Acquisition Research*, i Longman, London-New York.
- Lie, S. 1990: *Kontrastiv grammatikk - med norsk i sentrum*, Novus, Oslo.
- McLaughlin, B. 1987: *Theories of Second-Language Learning*, Edward Arnold, London.
- Mønsterplan for grunnskolen* Kirke- og undervisningsdepartementet, Aschehoug, 1976, Oslo.
- Mønsterplan for grunnskolen* Kirke- og undervisningsdepartementet, Aschehoug, 1977, Oslo.
- Newmeyer, F. and Weinberger, S. 1988: «The Ontogenesis of the Field of Second Language Learning Research», i S. Flynn og W. O'Neil (eds.) *Linguistic Theory in Second Language Acquisition*,

- Kluwer Academic Publishers,
Dordrecht.
- Newmeyer, F. 1986: «Has there been a Chomskyan Revolution in Linguistics?», i *Language* 62:1.
- Newmeyer, F. 1980: *Linguistic Theory in America*, Academic Press, New York.
- NOU 1981: «Grunnforskningens vilkår i Norge», i *Norges offentlige utredninger (NOU)* 46/1981, Kirke- og undervisningsdepartementet, Oslo.
- Pieneman, M. og Johnston, M. 1987: «Factors influencing the development of language proficiency», i D. Nunan (ed.) *Applying second language acquisition research*, National Curriculum Resource Centre, Adult Migrant Education Program, Adelaide.
- Robins, R. H. 1990: *A Short History of Linguistics*, 3. utgave, Longmans, London - New York.
- Selinker, L. 1978: «Interlanguage», i J. Richards (ed.) *Error Analysis. Perspectives on Second Language Acquisition*, Longman, London.
- Stevens, P. 1969: «Two ways of looking at error analysis.» ERIC: 037 714 "Styles of Learning Among American Indians: An Outline for Research", Washington, 1968.
- Svindland, A. S 1985: «Om definisjonen av «anvendt lingvistikk». *Skriftserie* 21, Institutt for fonetikk og lingvistikk, Universitetet i Bergen.
- Tenfjord, K. 1990: «Kontrastiv grammatikk - med norsk i sentrum», i *Norsklæraren* 5.

«Anything Goes»?

- Wardhaugh, R 1976: «The Contrastive Analysis Hypothesis»,
i Schuman og Stenson (eds.) *New
Frontiers in Second Language Learning*.
Newbury House, Rowley, Massachu-
setts.

Denne boken inneholder de første 11 vitenskapsteoretiske innleggene i dr. art.-programmet fra de språkvitenskapelige miljøene ved Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Bergen. Ved dette fakultetet er det et krav at doktorgradskandidatene skal holde et vitenskapsteoretisk innlegg som så diskuteres i fagmiljøet og godkjennes av en komite oppnevnt av fakultetet.

De innleggene som publiseres her gir et godt bilde av faglig nivå og hva den enkelte kan gjøre med vitenskapsteorien i doktorgradsprogrammet. Flere av bidragene kan også betraktes som «forbilder» for nye doktorgradskandidater som planlegger å gjennomføre det vitenskapsteoretiske programmet. En av hensiktene med boken er å gi fremtidige doktorgradskandidater idéer om hvordan det obligatoriske innlegget kan lages.

Andre titler fra Ariadne:

Bertilson & Molander (red.):
Handling, norm och rationalitet

Nils Gilje og Harald Grimen:
Samfunnsvitenskapenes forutsetninger

Grimen & Knapskog (red.):
Teori og narrasjon

Dag Jenssen:
Mentalité

Gunnar Skirbekk:
Eco-philosophical Manuscripts

Gunnar Skirbekk:
Manuscripts on Rationality

Gunnar Skirbekk:
Kulturell modernitet og vitenskapelig rasjonalitet

ARIADNE

ISBN: 82-90477-30-9